

Töö nr 24004951 | 30.12.2024

Lisa 2. Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu linnustiku uuringu lähteülesanne ja kava

Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja
keskkonnamõju strateegiline hindamine

Tartu 2024

Kaile Eschbaum | keskkonnaekspert

Riina Noormägi | keskkonnaekspert

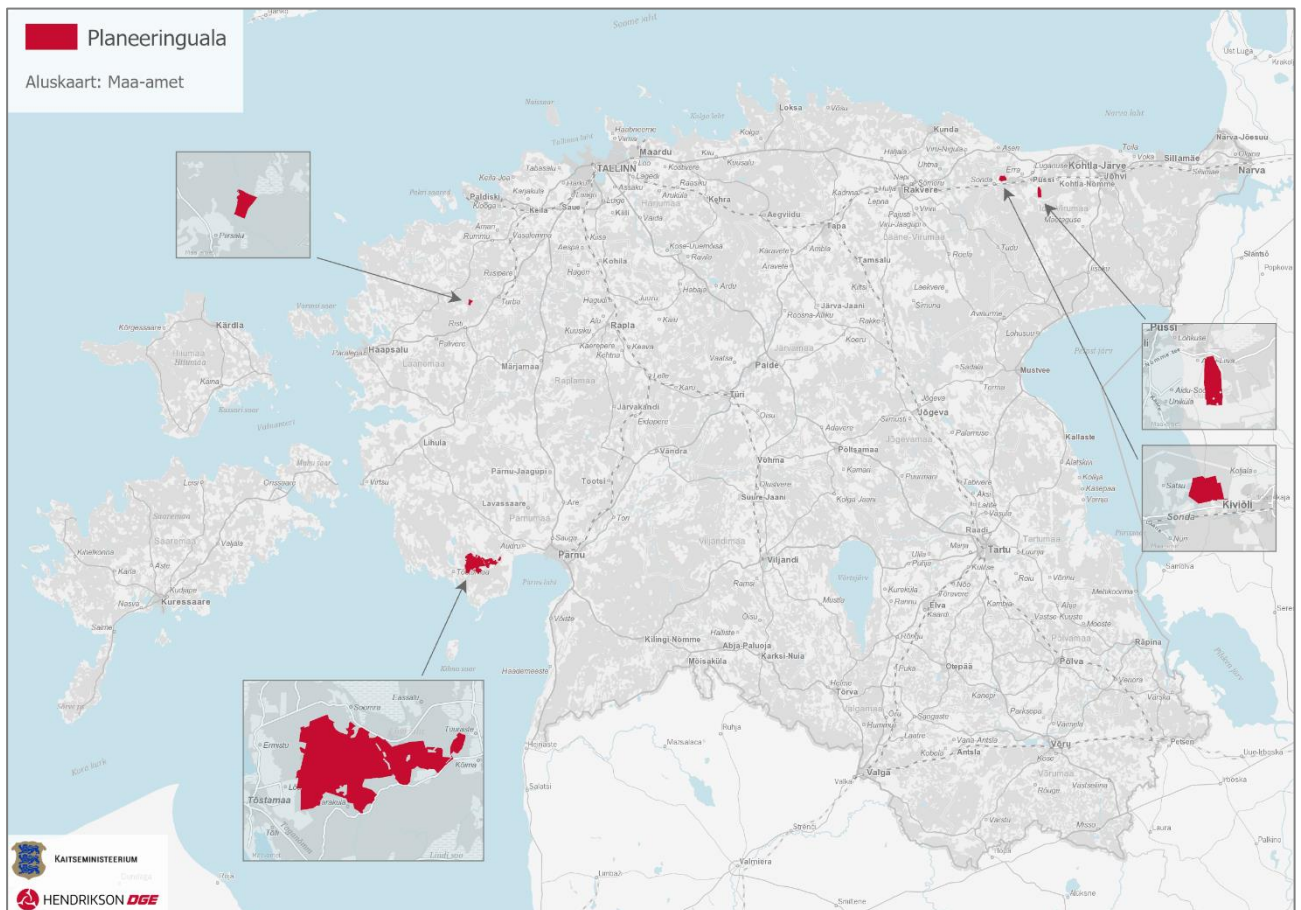
Sisukord

1. SISSEJUHATUS	3
2. UURINGU EESMÄRK	4
3. UURINGUALA	4
4. METOODIKA	6
4.1. Alusandmed.....	6
4.2. Uuringu sisu.....	6
4.3. Tellijale üle antav dokumentatsioon.....	7
4.4. Ajakava	7
5. VAJALIKUD PÄDEVUSED JA EKSPERDID.....	8

1. Sissejuhatus

Käesolevas dokumendis antakse ülevaade kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu (*edaspidi* REP) raames teostatava linnustiku uuringu e eksperthinnangu alusmaterjalidest, sisust, eesmärgist, meetodikast ning töö teostamise meeskonnast ja pädevusest.

Kaitsetööstuspargi REP algatati Vabariigi Valitsuse 15.02.2024 korraldusega nr 40¹. Vastavalt korraldusele on planeeringuala, kus viiakse läbi asukohavalik, kokku pindalaga ca 41,1 km². Planeeringuala hõlmab maa-alasid järgmistes kohalikes omavalitsustes: Lüganuse vald, Lääne-Nigula vald ja Pärnu linn (vt Joonis 1-1).

Joonis 1-1 Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu ala (aluskaart: Maa-amet, 2024)

Eriplaneeringu protsess koosneb üldiselt asukohavaliku teostamisest ja detailse lahenduse koostamisest ning mõlemal etapil on eraldi KSH aruanne. Kaitsetööstuspargi puhul on Kaitseministeeriumi kui planeeringu korraldaja kavatsus REP kehtestada asukoha eelvaliku alusel vastavalt PlanS § 27¹ lg 1 ja seega loobuda eriplaneeringu teisest etapist e detailsest lahendusest. Sellest tulenevalt kavandatakse koostada asukohavaliku KSH aruanne detailsusastmes, mis võimaldaks valitud alal planeeringu elluviimist projekterimistingimuste alusel.

REPi KSH protsessis on kavandatud ka linnustiku uuringu läbiviimine. Uuringu läbiviimise aluseks on käesolev lähteülesanne. Uuring koostatakse olemasoleva andmestiku baasil nõ eksperthinnangu vormis ja see annab sisendi REPi asukohavaliku protsessi; mõjude hindamiseks; vajadusel kavandab leevendavaid meetmeid ning kaardistab riskid.

¹ [Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine](#). Vabariigi valitsuse korraldus 15.02.2024 nr 40

2. Uuringu eesmärk

Linnustiku uuringu eesmärgiks on anda ülevaade planeeringu aladel ja nende naabruses esinevatest linnuliikidest (sh kaitsealustest liikidest) ning linnustiku jaoks olulistest aladest ning selgitatakse välja neile avalduv mõju, mille eesmärgiks omakorda on anda sisend kaitsetööstuspargi asukohaalternatiivide võrdlemiseks ja mõjude hindamiseks. Ekspertarvamuse koostamise käigus tehakse koostööd eskiisprojekti koostaja ja keskkonnamõjude hindamise töögrupiga, tagamaks info ajakohasus kavandatava tegevuse osas ning võimaldamaks kavandada eskiisprojekti koostamisel leevendavaid meetmeid.

Uuringu eesmärk on anda vastused järgmistele küsimustele:

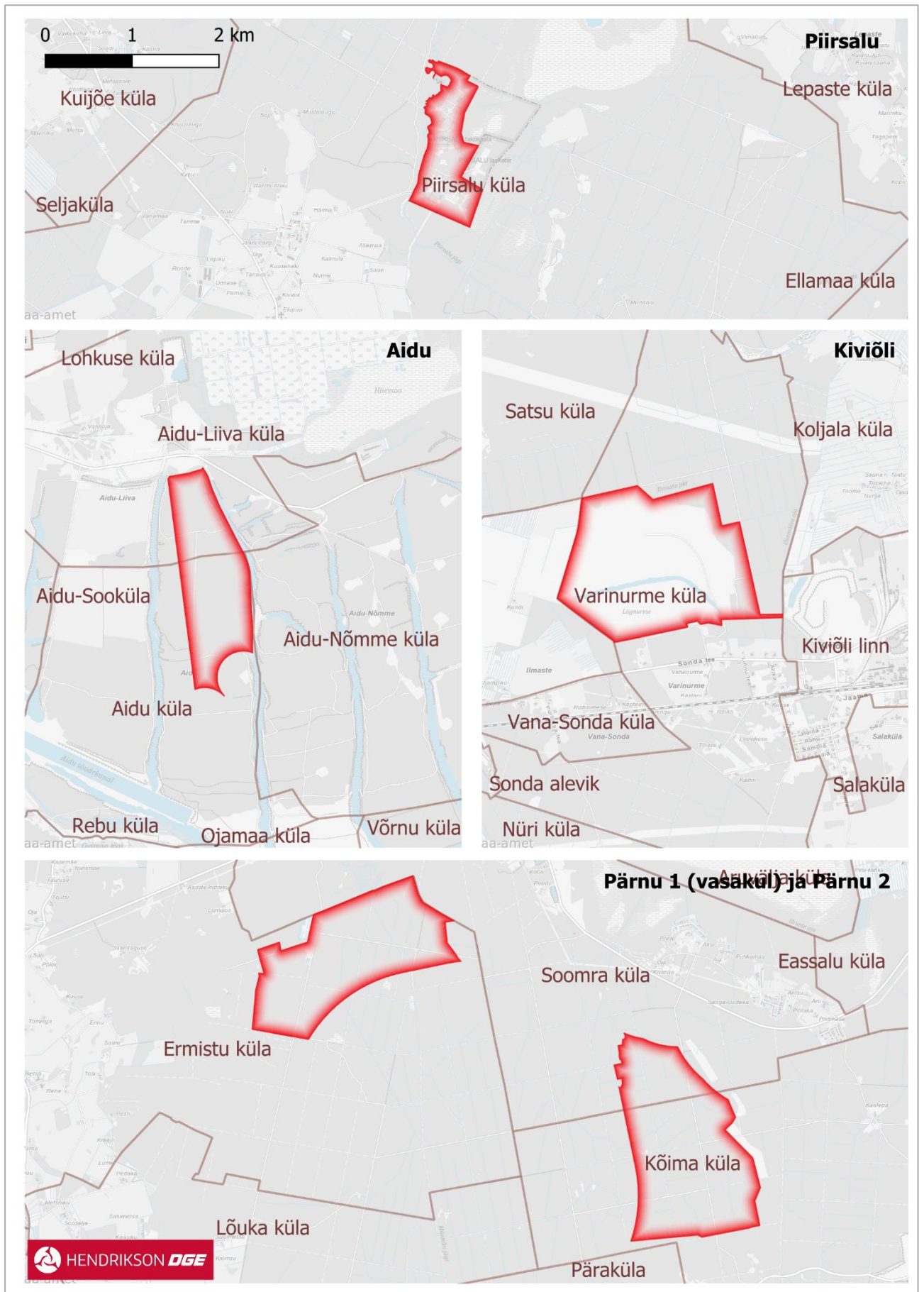
1. Kas ja milliseid teadaolevaid linnustikuga seotud väärtusi (sh kaitstavate liikide leiukohad, elupaigad jm) planeeritavatel aladel või nende mõjualas leidub?
2. Milline on asukohaalternatiivide paremusjärjestus lähtuvalt ala (või selle mõjualasse jäävast) linnustikust?
3. Kas kaitsetööstuspargi rajamisega seotud mõjusid linnustikule on vaja leevendada ning millised on mõjude leevendamise võimalused (leevendusmeetmed) asukohaalternatiivide lõikes?

Uuringu käigus selgitatakse välja ka täiendava linnustiku uuringu (sh inventuuride) vajadus.

3. Uuringuala

Kaitsetööstuspargi REP algatati Vabariigi Valitsuse 15.02.2024 korraldusega nr 40² ning selle kohaselt on planeeringuala kolmes erinevas omavalituses (vt täpsemalt KSH programm) kogupindalaga ca 41,1 km². Planeeringu protsessi lähteseisukohtade ja programmi koostamise algfaasis on vastavalt kavandatava tegevuse sisule ja erinevatele teadaolevatele piirangutele planeeringualasid kitsendatud ja leitud nõ eelvalikualad. Nendel aladel hetkel teadaolevaid välistavaid kitsendusi (nt kaitstavad looduobjektid jm) arenduseks reeglina ei leidu. Kokku leiti viis eelvalikuala, mille paiknemist illustreerib Joonis 3-1. Linnustiku uuring viiakse läbi leitud eelvalikualade ja eeldatava mõjuala piires. S.t vajadusel arvestatakse ka linnukaitselisi väärtusi väljaspool eelvalikualade piire, eeskätt tundlikke liike tegevuse olulises mõjualas. Ulatuslikum eeldatav mõjuala linnustiku jaoks väljaspool eelvalikualasid tuleneb lõhkeaine katsetamisest kavandataval katseplatsil, mille mürahäiring võib ulatuda pargi alalt mitme kilomeetri kaugusele. Mõjuala ulatus täpsustub asukoha eelvaliku etapis koos tegevuse iseloomuga ning sellest tulenevalt täpsustub uuringutes käsitletava ala. Täpne mõjuala ulatus määratakse linnustiku uuringu läbiviimisel.

² [Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine](#). Vabariigi valituse korraldus 15.02.2024 nr 40

Joonis 3-1 Eelvalikualade e uuringualade paiknemine Pärnu linna, Lügenuse valla (Aidu ja Kiviõli) ning Lääne-Nigula valla (Piirsalu) territooriumitel (aluskaart: Maa-amet, 2024)

4. Metoodika

4.1. Alusandmed

Kaitsetööstuspargi planeeringualadel ei ole varasemalt teostatud linnustiku uuringuid ega analüüse, koondamaks vajalikku olemasolevat andmestikku pargi asukohaalternatiivide võrdlemiseks.

Planeeritavate alade kohta on olemas mitmeid andmekogusid ja materjale, mida on võimalik uuringu läbiviimisel kasutada. Nimekiri uuringu läbiviimisel kasutatavatest materjalidest:

- Eesti looduse infosüsteem (EELIS);
- Keskkonnaseire infosüsteem KESE;
- Loodusvaatluste andmebaas;
- Elurikkuse vaatlusandmebaas PlutoF;
- Metsaregister (planeeringualade kohta on olemas metsaregistri väljavõtte metsaeraldistest, kus on olemas info enamuspüüliigi ja selle näitajate, nt kasvukohatüübi, vanuse, eraldise pindala jms kohta);
- Maa-ameti geoportaali kaardirakendused ja ruumiandmed (sh ruumiandmete kasutamine aluskaardi teenuste abil);
- Keskkonnaagentuuri 2024. aasta töö „Tuuleenergeetika arendamiseks täiendavate alade kaardistamine“;
- ELME projekti materjalid³;
- Liigikaitse tegevuskavad⁴ jne.

Lisaks saavad eksperdid kasutada neile teadaolevat informatsiooni, mis nimetatud andmekogudes ei kajastu.

4.2. Uuringu sisu

Linnustiku uuringu eesmärgiks on anda sisend kaitsetööstuspargi asukohaalternatiivide võrdlemiseks asukoha eelvaliku etapis ja mõjude hindamise protsessi. Uuring peab kaardistama olemasoleva info põhjal iga kaalutava asukohaalternatiivi kohta (Joonis 3-1) linnukaitseliste väärtuste olemasolu ja paiknemise planeeringualadel. Samuti peab uuring käsitlema linnukaitselisi väärtusi (liikide leiukohad, püsielupaigad jms), mis asuvad küll väljaspool planeeritavat ala, kuid on potentsiaalselt mõjutatavad kaitsetööstuspargi arendusest. Selleks koondatakse olemasolev linnustiku andmestik asukohaalternatiivide ning nende naaberalade linnustiku kohta, kirjeldatakse ja võrreldakse asukohaalternatiivide väärtust linnustiku jaoks ning antakse hinnang kaitsetööstuspargi rajamisega linnustikule avalduva mõju kohta. Hinnatakse mõjusid, mis avalduvad asukoha alternatiividele jäävate linnustiku elupaikade kao, killustamise ja teisenemisega. Erilist tähelepanu on vaja pöörata metsisele (Piirsalu ala puhul), kanakullile (Piirsalu ja Pärnu alade puhul), must-toonekurele (Pärnu ala puhul) ja kassikakule (Pärnu ala puhul) ning muudele aladel võimalikult paiknevatele kaitsealustele liikidele. Piirsalu ja Pärnu planeeringualade puhul antakse ka tööstuspargi kasutusaegse müra ja vibratsiooni mõju hinnangud (eeskätt I ja II kaitsekategooria liikidele) lähtudes kavandatava tegevuse sisust, mõjuala ulatusest ja liikide tundlikkusest. Hinnatakse ka häiringuid, mida põhjustavad kaitsetööstuspargi ehitustööd.

³ Helm, A., Kull, A., Veromann, E., Remm, L., Villoslada, M., Kikas, T., Aosaar, J., Tullus, T., Prangel, E., Linder, M., Otsus, M., Külm, S., Sepp, K., 2020 (täiend. 2021). Metsa-, soo-, niidu- ja põllumajanduslike ökosüsteemide seisundi ning ökosüsteemiteenuste baastasemete üleriigilise hindamise ja kaardistamise lõpparuanne. ELME projekt. Tellija: Keskkonnaagentuur (riigihange nr198846)

⁴ <https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse#linnud>

Uuring analüüsib ja võrdleb asukohaalternatiivide sobivust ning kaitsetööstuspargi rajamisega seotud mõjude leevendamise vajadust ja võimalusi lähtuvalt ala linnustikust. Sellega annab uuring sisendit ka planeeringuga kehtestatava kaitsetööstuspargi lahenduse keskkonnamõju väljaselgitamise jaoks.

Uuringu käigus välitööde teostamist ette ei nähta. Linnustiku uuring viiakse läbi kameraalselt, kasutades mh GIS tarkvara, milles kaardistatakse leiukohad ja väärtused, mida kaitsetööstuspargi rajamine võib eeldatavalt mõjutada, ning analüüsitakse neid.

Linnustiku uuringu tulemused vormistatakse joonistega illustreeritud aruandena, milles antakse ülevaade asukohaalternatiivide ala ja selle võimaliku mõjuala linnustikust. Aruandes kirjeldatakse täpsemalt meetodikat, kuidas linnustiku uuring läbi viidi. Analüüsitakse asukohaalternatiivide mõjude osas linnustikule ning analüüsi põhjal koostatakse asukohaalternatiivide paremusjärjestus. Täpsemalt esitatakse koondhinnang iga asukohaalternatiivi linnustikule kaasnevate mõjude ja järeluste osas. Vajadusel esitatakse mõjude leevendusmeetmed ning tuuakse välja riskid (nt andmete ebapiisavus, väliuuringute läbiviimise vajadus jm).

Uuringu tulemusi kasutatakse kaitsetööstuspargi asukohavaliku analüüsi sisendina ning mõjude hindamisel.

4.3. Tellijale üle antav dokumentatsioon

Uuringu põhiliseks väljundiks on skeemkaartidega illustreeritud uuringu aruanne (vajadusel kaardikihid).

Aruanne sisaldab vormistuslikult vähemalt järgmisi teemasid:

- sissejuhatus;
- meetodika ja materjalide ülevaade;
- ülevaade uuringualadest (5 tk) ning uuringualade ja nende mõjuala linnustiku väärtuste analüüs;
- uuringualade (5 tk) võrdlus linnustiku aspektist;
- vajadusel soovitused mõjude leevendamiseks ning riskide (sh väliuuringute vajaduse kaardistamine);
- kokkuvõtte tulemustest ja järeldused.

4.4. Ajakava

Uuringu teostamisele kulub kokku ca 7 kuud (arvestatud on ka eeltööde ja materjali koondamise aega, mis lähteülesande vormistamise hetkeks on juba käimas). Täpsemalt on ajakava välja toodud järgmises tabelis.

Tegevus	Ajavahemik
Uuringukava (lähteülesande) koostamine	september 2024
Andmepäringud ja kaardikihtide jm info koondamine	juuli–oktoober 2024
Uuringu analüüside läbiviimine	oktoober 2024–jaanuar 2025
Aruande koostamine	detsember 2024–jaanuar 2025
Uuringu vormistamine	jaanuar 2025

5. Vajalikud pädevused ja eksperdid

Kaitsetööstuspargi linnustiku uuringu koostamise Hendrikson DGE meeskonna ekspertide nimekiri ja pädevused on toodud järgnevas tabelis.

Nimi	Roll	Pädevus
Kaile Eschbaum	Uuringu vastutav ekspert	Töökogemus Hendrikson DGE elustiku eksperdina üle 17 aasta. Muuhulgas omab ekspert kogemust linnustiku mõjude (sh Natura hindamised erinevatele linnualadele) hindamisel ning kaardianalüüside läbiviimisel.
Riina Noormärgi	Tugiekspert	Töökogemus Keskkonnaameti liigikaitsebüroos 3 aastat (2021-2024) (mh püsielupaikade moodustamise menetluse läbiviimine, liigi kaitse tegevuskavade koostamine, inventuuride ja alusuuringute tellimine jms) ja alates 2024. a augustist Hendrikson DGE meeskonnas elustiku eksperdina.
Jaanus Padrik	Geoinformaatika spetsialist	Pikaajaline kogemus (alates 2013) Hendrikson DGE geoinformaatikuna.

Lisaks tabelis toodule kaasatakse vajadusel töösse täiendavaid eksperte, kellel on eriteadmised nt mõne spetsiifilise teema või liigirühma kohta. Täiendavate ekspertide kaasamise vajadus selgitatakse välja uuringu, asukohavaliku ja hindamise käigus.